

DELEGATURA UOKiK W KATOWICACH

Katowice, dn. 19.12.2008r.

RKT-61-34/08/SB

DECYZJA Nr RKT-92/2008

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Bankowi Spółdzielczemu w Wodzisławiu Śl.

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

I. Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 i 2 tej ustawy **uznaje się za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów** bezprawne działania Banku Spółdzielczego w Wodzisławiu Śl., polegające na:

1. naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez zredagowanie treści umów kredytu gotówkowego w złotych na cele konsumpcyjne oraz Regulaminie udzielania kredytów detalicznych osobom fizycznym, w sposób naruszający ustawę z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. Nr 100, poz. 1081 z późn. zm.), z uwagi na brak informacji o:

- a) wszystkich skutkach przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta, o czym mowa w art. 4 ust. 2 pkt 10 ustawy o kredycie konsumenckim, tj. o obowiązku Banku rozliczenia wcześniejszej spłaty kredytu w terminie 14 dni,
- b) wszystkich skutkach uchybienia postanowieniom dotyczącym zasad i terminu spłaty kredytu zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 12 ustawy o kredycie konsumenckim, tj. o obowiązku wezwania konsumenta do zapłaty zaległych rat lub części w terminie nie krótszym niż 7 dni od otrzymania wezwania pod rygorem wypowiedzenia umowy,

2. stosowaniu w zawieranych z konsumentami umowach kredytu gotówkowego w złotych na cele konsumpcyjne oraz Regulaminie udzielania kredytów detalicznych osobom fizycznym postanowień, wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z zm.) o treści:

a) „(...) Informacje o wysokości obowiązującego oprocentowania wywieszane są na tablicy ogłoszeń”,

„Aktualne stawki oprocentowania są wywieszane w Banku na tablicy ogłoszeń”,

b) „Kredytobiorca jest zobowiązany w okresie kredytowania do niezwłocznego informowania Banku o: innych okolicznościach mających istotny wpływ na jego stan majątkowy i finansowy, pod rygorem odpowiedzialności za szkodę powstałą w wyniku niespełnienia tych warunków”,

„Kredytobiorca zobowiązany jest w okresie kredytowania do niezwłocznego informowania Banku o: innych okolicznościach mających istotny wpływ na jego stan majątkowy i finansowy”,

c) Uchwała Nr 14/2006 Zarządu Banku Spółdzielczego w Wodzisławiu Śl. z dnia 8 marca 2006r. stanowi, iż „Uznać kredyt za spłacony, jeżeli nadpłata lub niedopłata jest nie wyższa niż 10,00 zł”,

d) „Spory mogące powstać z niniejszej Umowy będą rozstrzygane przez Sąd właściwy dla siedziby Banku”,

i nakazuje się zaniechania ich stosowania.

II. Na podstawie art. 105 § 1 k.p.a. w zw. z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) **umarza się jako bezprzedmiotowe** wszczęte z urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Bank Spółdzielczy w Wodzisławiu Śl., praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na stosowaniu w zawieranych z konsumentami umowach kredytu gotówkowego w złotych na cele konsumpcyjne oraz Regulaminie udzielania kredytów detalicznych osobom fizycznym postanowień, które mogą być uznane za wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z zm.) o treści:

a) „W przypadku stwierdzenia, że nastąpiło zagrożenie terminowej spłaty kredytu lub gdy wartość ustanowionego zabezpieczenia znacznie zmalała, Bank może zażądać zmiany ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia spłaty kredytu”,

„W przypadku stwierdzenia zagrożenia terminowej spłaty kapitału i/lub odsetek na warunkach określonych w Umowie kredytu lub znacznego obniżenia się realnej wartości złożonego zabezpieczenia Bank może odpowiednio zażądać dodatkowego zabezpieczenia”,

b) „Bank może wypowiedzieć Umowę kredytu w całości lub części z zachowaniem 30 – dniowego okresu wypowiedzenia z powodu:

2) utraty przez Kredytobiorcę zdolności kredytowej,

3) zagrożenia terminowej spłaty kredytu z powodu pogorszenia się sytuacji finansowej lub majątkowej Kredytobiorcy,

4) znacznego obniżenia się realnej wartości złożonego zabezpieczenia lub utraty tego zabezpieczenia,

5) naruszenia przez Kredytobiorcę warunków Umowy lub Regulaminu”,

„Bank może wypowiedzieć Umowę kredytu w całości lub części z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia z powodu:

2. utraty przez Kredytobiorcę zdolności kredytowej

3. zagrożenia terminowej spłaty kredytu z powodu pogorszenia się sytuacji finansowej lub majątkowej Kredytobiorcy

4. znacznego obniżenia się realnej wartości złożonego zabezpieczenia lub utraty tego zabezpieczenia

5. naruszenia przez Kredytobiorcę warunków Umowy kredytu lub Regulaminu”.

„W przypadku stwierdzenia zagrożenia terminowej spłaty kapitału i/lub odsetek na warunkach określonych w Umowie kredytu lub znacznego obniżenia się realnej wartości złożonego zabezpieczenia Bank może odpowiednio wypowiedzieć Umowę kredytu w całości lub w części”.

III. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nakłada się na Bank Spółdzielczy w Wodzisławiu Śl., karę pieniężną w wysokości 10 000 zł (słownie złotych: dziesięć tysięcy), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

IV. Na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, postanawia się obciążyć Bank Spółdzielczy w Wodzisławiu Śl. kosztami przeprowadzonego postępowania i zobowiązać do zwrotu na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwoty 56 zł (słownie złotych: pięćdziesiąt sześć).

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej organem antymonopolowym) z urzędu przeprowadzone zostało postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku z działalnością Banku Spółdzielczego w Wodzisławiu Śl. (zwanego dalej Bankiem lub przedsiębiorcą) występuje naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) - zwanej dalej ustawą antymonopolową.

Na podstawie ustaleń dokonanych w ww. postępowaniu w dniu 29.02.2008r. postanowieniem nr 1 (Karty nr 1-4) wszczęte zostało z urzędu postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Bank bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, co mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej, polegających na:

I. naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez zredagowanie treści umów kredytu gotówkowego w złotych na cele konsumpcyjne w sposób naruszający ustawę z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. Nr 100, poz. 1081 z późn. zm.), z uwagi na brak informacji o:

1. wszystkich skutkach przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta, o czym mowa w art. 4 ust. 2 pkt 10 ustawy o kredycie konsumenckim, tj. o obowiązku Banku rozliczenia wcześniejszej spłaty kredytu w terminie 14 dni,
2. wszystkich skutkach uchybienia postanowieniom dotyczącym zasad i terminu spłaty kredytu zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 12 ustawy o kredycie konsumenckim, tj. o obowiązku wezwania konsumenta do zapłaty zaległych rat lub części w terminie nie krótszym niż 7 dni od otrzymania wezwania pod rygorem wypowiedzenia umowy,

II. wykorzystywaniu w zawieranych z konsumentami umowach kredytu gotówkowego w złotych na cele konsumpcyjne oraz Regulaminie udzielania kredytów detalicznych osobom fizycznym postanowień, które mogą być uznane za wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z zm.):

1. § 4 pkt 2 umowy „(...) Informacje o wysokości obowiązującego oprocentowania wywieszone są na tablicy ogłoszeń.”

§ 12. 7 Regulaminu „Aktualne stawki oprocentowania są wywieszone w Banku na tablicy ogłoszeń”,

2. § 9 pkt 1 umowy „Bank może wypowiedzieć Umowę kredytu w całości lub części z zachowaniem 30 – dniowego okresu wypowiedzenia z powodu:

- 2) utraty przez Kredytobiorcę zdolności kredytowej,
- 3) zagrożenia terminowej spłaty kredytu z powodu pogorszenia się sytuacji finansowej lub majątkowej Kredytobiorcy,
- 4) znacznego obniżenia się realnej wartości złożonego zabezpieczenia lub utraty tego zabezpieczenia,
- 5) naruszenia przez Kredytobiorcę warunków Umowy lub Regulaminu”,

§ 27 pkt 2 Regulaminu „Bank może wypowiedzieć Umowę kredytu w całości lub części z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia z powodu:

2. utraty przez Kredytobiorcę zdolności kredytowej
3. zagrożenia terminowej spłaty kredytu z powodu pogorszenia się sytuacji finansowej lub majątkowej Kredytobiorcy
4. znacznego obniżenia się realnej wartości złożonego zabezpieczenia lub utraty tego zabezpieczenia
5. naruszenia przez Kredytobiorcę warunków Umowy kredytu lub Regulaminu”.

§ 27 pkt 1 ppkt 2 Regulaminu „W przypadku stwierdzenia zagrożenia terminowej spłaty kapitału i/lub odsetek na warunkach określonych w Umowie kredytu lub znacznego obniżenia się realnej wartości złożonego zabezpieczenia Bank może odpowiednio wypowiedzieć Umowę kredytu w całości lub w części”,

3. § 6 umowy „W przypadku stwierdzenia, że nastąpiło zagrożenie terminowej spłaty kredytu lub gdy wartość ustanowionego zabezpieczenia znacznie zmalała, Bank może zażądać zmiany ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia spłaty kredytu”,

§ 27 pkt 1 ppkt 1 Regulaminu „W przypadku stwierdzenia zagrożenia terminowej spłaty kapitału i/lub odsetek na warunkach określonych w Umowie kredytu lub znacznego obniżenia się realnej wartości złożonego zabezpieczenia Bank może odpowiednio zażądać dodatkowego zabezpieczenia”,

4. § 8 pkt 1 ppkt 4 umowy „Kredytobiorca jest zobowiązany w okresie kredytowania do niezwłocznego informowania Banku o: innych okolicznościach mających istotny wpływ na jego stan majątkowy i finansowy, pod rygorem odpowiedzialności za szkodę powstałą w wyniku niespełnienia tych warunków.”,

§ 25 pkt 1 ppkt 2 Regulaminu „Kredytobiorca zobowiązany jest w okresie kredytowania do niezwłocznego informowania Banku o: innych okolicznościach mających istotny wpływ na jego stan majątkowy i finansowy.”

5. § 15 umowy „Spory mogące powstać z niniejszej Umowy będą rozstrzygane przez Sąd właściwy dla siedziby Banku”.

6. Uchwała Nr 14/2006 Zarządu Banku Spółdzielczego w Wodzisławiu Śl. z dnia 8 marca 2006r. stanowi, iż „Uznać kredyt za spłacony, jeżeli nadpłata lub niedopłata jest nie wyższa niż 10,00 zł”.

W trakcie postępowania przeprowadzona została kontrola w siedzibie przedsiębiorcy mająca na celu zgromadzenie niezbędnych informacji i dokumentów (Karty nr 15-17).

Pismem z dnia 4.11.2008r. Bank dostarczył nowe wzorce umowne. W treści pisma zawarte zostały następujące wyjaśnienia. Zarząd Banku w dniu 16.10.2008r. zatwierdził nowy Regulamin udzielania kredytów konsumenckich, który nie zawiera zakwestionowanych przez Urząd treści. Obowiązuje on od 20.10.2008r. Na tej podstawie wdrożono nowy wzór umowy kredytowej, który również został wprowadzony od 20.10.2008r. Pierwsza umowa kredytowa została zawarta w dniu 23.10.2008r. (Karta nr 44).

W toku niniejszego postępowania organ antymonopolowy ustalił i zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy antymonopolowej zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Ustawa antymonopolowa w art. 24 ust. 2 i 3 stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c., naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

W przypadku, gdy doszło do naruszenia art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, organ antymonopolowy na mocy art. 26 ust. 1 tej ustawy uznaje określoną praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazuje zaniechanie jej stosowania.

Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa

gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. /Por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji Komentarz, pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwejki, Wydawnictwo CH BECK, Warszawa 2000, s.117 - 118/

Wobec powyższego, aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek:

- bezprawne działanie przedsiębiorcy,
- działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów.

W trakcie postępowania, organ antymonopolowy ustalił, że Bank działalność prowadzi na podstawie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego (Karty nr 95-97).

Ad I.1.a Oceniana praktyka dotyczy naruszenia obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez zredagowanie treści umowy w sposób niezgodny z art. 4 ust. 2 pkt 10 ustawy o kredycie konsumenckim w zakresie wymogu podawania w umowie informacji o skutkach przedterminowej spłaty kredytu dokonanej przez konsumenta, tj. o obowiązku Banku rozliczenia wcześniejszej spłaty kredytu w terminie 14 dni.

Ustawa o kredycie konsumenckim reguluje zasady i tryb zawierania umów o kredyt konsumencki, zasady ochrony konsumenta, który zawarł umowę o kredyt konsumencki, oraz obowiązki kredytodawcy lub podmiotu pośredniczącego w zawarciu umowy kredytowej. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim, przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę, na mocy, której przedsiębiorca w zakresie swojej działalności, udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi kredytu w jakiegokolwiek postaci. Ustawa określa wymagania, jakim muszą odpowiadać umowy o kredyt konsumencki, a także określa warunki wykonania tejże umowy. Ustawa reguluje również informacje, jakie muszą zawierać ogłoszenia oraz reklamy dotyczące kredytu konsumenckiego.

W wyroku z dnia 13 czerwca 2005 r. sygn. akt XVII Ama 30/04 Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdził co następuje „Przepis art. 4 ust. 2 ustawy kredycie konsumenckim określa zatem w sposób szczegółowy obowiązek kredytodawcy w zakresie informowania konsumenta. Obowiązek ten istniał od 19 września 2002 r., (...). Istotą stwierdzonej praktyki jest więc zaniechanie obowiązku poinformowania konsumenta w zakresie określonym w art. 4 ust. 2 pkt 8, 10, 11 i art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o kredycie konsumenckim, a nie praktyka wykonywania umów przez powoda. Należy zatem podzielić stanowisko Prezesa UOKiK, zajęte w zaskarżonej decyzji, że usunięcie skutków praktyki może nastąpić w drodze uzupełnienia umów z konsumentami, zawartych 19 września 2002 r. i później, o brakujące elementy. (...) Zdaniem sądu, skoro ustawodawca wyraźnie określił zakres niezbędnych danych, zawartych w umowie kredytu konsumenckiego, to oczywistym jego celem było zagwarantowanie konsumentowi wiedzy w tym zakresie, jako niezbędnej dla ochrony jego praw i interesów. Bez znaczenia jest przy tym, czy konsument z informacji tych uczyni użytek, czy nie.”

Również w wyroku z dnia 23.11.2005r. Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów sygn. akt XVII Ama 37/04, Gazeta Prawna 2005/229 str. 26, zostało stwierdzone, że „Bank powinien dostosować umowy pożyczek zawieranych z konsumentami do wymogów ustawy o kredycie konsumenckim. Umowa powinna informować konsumenta m.in. o całkowitym koszcie kredytu, rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania, o pozostałych kosztach związanych z umową, o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji, a także o skutkach niedotrzymania terminu i naruszenia zasad spłaty kredytu. Jeżeli konsument zalega z zapłatą dwóch pełnych rat kredytu, kredytodawca ma prawo wypowiedzieć umowę. Wcześniej powinien jednak wezwać konsumenta do zapłaty zaległych rat w terminie nie krótszym niż 7 dni od otrzymania wezwania. Termin wypowiedzenia umowy nie może być krótszy niż 30 dni.”

Zgodnie z powyżej przytoczonymi orzeczeniami, umowy zawierane z konsumentami, do których zastosowanie mają przepisy ustawy o kredycie konsumenckim muszą zawierać minimum

informacji wymaganych przez tą ustawę. Dodatkowo w sytuacji, gdy sposób postępowania w trakcie realizacji umowy zarówno konsumenta jak i pożyczkodawcy reguluje ww. ustawa, umowa musi wyczerpująco przekazywać informacje umożliwiające postępowanie zgodnie z nakazami ustawy, a także umożliwiające weryfikację działań pożyczkodawcy.

„Ustawa o kredycie konsumenckim wprowadza obowiązek poinformowania konsumenta w umowie o przysługującym mu uprawnieniu do spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie oraz o skutkach skorzystania z tego uprawnienia. Należy podkreślić, że uprawnienie to - przyznane konsumentowi przez semiimperatywny art. 8 ust. 1 - nie może być wyłączone odmienną umową stron i z tego względu przysługiwałoby konsumentowi niezależnie od tego, czy wzmianka o nim została zamieszczona w umowie. Omawiany obowiązek zatem ma charakter czysto informacyjny i służy uświadomieniu konsumentowi przysługujących mu korzystnych instrumentów, służących ochronie jego interesów. Naruszenie tego obowiązku informacyjnego skutkuje sankcją kredytu darmowego, w świetle którego możliwość wcześniejszej spłaty kredytu jest już praktycznie pozbawiona znaczenia.

Obowiązek dotyczy nie tylko zamieszczenia informacji o samym uprawnieniu, ale obejmuje również podanie do wiadomości konsumenta skutków skorzystania z niego. Wydaje się, że obowiązkowi temu czyni zadość powtórzenie w odpowiedniej części treści art. 8 ust. 2, zgodnie z którym, jeżeli konsument spłaca kredyt przed terminem, to w przypadku kredytu oprocentowanego - nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania za okres po spłacie kredytu, a w przypadku kredytu nieoprocentowanego - konsument ma prawo do zmniejszenia zapłaconych kredytodawcy prowizji i opłat proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas korzystania z kredytu. Do skutków skorzystania z uprawnienia do wcześniejszej spłaty kredytu należy również przewidziany w art. 8 ust. 4 obowiązek kredytodawcy rozliczenia się z konsumentem w terminie 14 dni od dnia dokonania spłaty kredytu. Także i ta informacja powinna zostać zamieszczona w umowie.”¹

Treść umowy zawiera postanowienia: § 1 pkt 7 „Kredytobiorca ma prawo do wcześniejszej spłaty kredytu. W przypadku wcześniejszej spłaty kredytu, Bank pobiera odsetki za faktyczny okres korzystania z kredytu.” (Karta nr 88).

§ 23 pkt 1, 2 i 3 Regulaminu stanowi, iż „Kredytobiorca ma prawo do wcześniejszej spłaty kredytu. W przypadku wcześniejszej spłaty kredytu, Bank pobiera odsetki tylko za faktyczny okres korzystania z kredytu. Za wcześniejszą spłatę kredytu nie pobiera się prowizji rekompensacyjnej”.

§ 24 Pkt 1 Regulaminu stanowi, iż „Za datę spłaty raty uznaje się datę wpływu środków do Banku, na rachunek wskazany w Umowie kredytu.” (Karta nr 79).

Analiza treści powyższych dokumentów wykazała, iż za pośrednictwem treści umowy konsument nie otrzymuje pełnej informacji o skutkach wcześniejszej spłaty kredytu wynikających z art. 8 uokk. Zgodnie z art. 8 ust. 4 uokk Kredytodawca obowiązany jest rozliczyć się z konsumentem w terminie 14 dni od dnia dokonania spłaty kredytu.

Zarówno w treści umowy jak i Regulaminu brak jest informacji o powyższym obowiązku Banku rozliczenia spłaty kredytu w terminie 14 dni od jego dokonania w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu. Zamieszczenie informacji o tym obowiązku jest w przedmiotowym przypadku uzasadnione ze względu na zapis § 4 pkt 3 umowy, który stanowi, iż „(...) W przypadku dokonywania przez Kredytobiorcę nadpłat w trakcie trwania kredytu ich rozliczenie nastąpi na koniec okresu kredytowania”.

„Zgodnie z art. 8 ust. 4: „Kredytodawca obowiązany jest rozliczyć się z konsumentem w terminie 14 dni od dnia dokonania spłaty kredytu”. Przez pojęcie rozliczenia rozumie się w istocie obowiązek zwrotu konsumentowi przez kredytodawcę nadpłaconych przez niego świadczeń. Występuje to przede wszystkim w przypadku kredytu nieoprocentowanego w sytuacji, gdy wszystkie „prowizje i opłaty” zostały zapłacone przez konsumenta przed dokonaniem przez niego przedterminowej spłaty. Może powstać również w przypadku kredytu oprocentowanego, co będzie miało miejsce wówczas, gdy do momentu spłaty konsument uiści odsetki za dłuższy okres. (...) Wprowadzenie przez ustawodawcę obowiązku rozliczenia w oznaczonym terminie ma niewątpliwie na celu ochronę interesów konsumenta, gdyż mobilizuje kredytodawcę do zwrotu należnej

¹ Komentarz Romana Trzaskowskiego do art. 4 ustawy o kredycie konsumenckim, LexPolonica

konsumentowi części świadczenia w stosunkowo krótkim terminie. Niezrealizowanie tego obowiązku będzie powodować po stronie kredytodawcy odpowiedzialność odszkodowawczą, zależną jednak od tego, czy jest to następstwem okoliczności, za które kredytodawca ponosi odpowiedzialność, a w szczególności, czy wynika to z niedołożenia przez kredytodawcę należytej staranności. Niezależnie jednak od przyczyn niewywiązania się z obowiązku w terminie, kredytodawca będzie zobowiązany do zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie zgodnie z art. 481 § 1 i 2 k.c. (możliwość zastrzeżenia na tę okoliczność odsetek za opóźnienie poniżej wysokości odsetek ustawowych wydaje się niedopuszczalna, jako zmierzająca do osłabienia obowiązku ciążącego na kredytodawcy).”²

Niewiedza o powyższym obowiązku Banku może spowodować, iż konsument spłacając wcześniej kredyt nie wie, iż powinien on zostać rozliczony bezpośrednio w terminie 14 dni po dokonaniu takiej spłaty, a nie dopiero na koniec okresu kredytowania. Tym samym konsument powinien otrzymać odpowiednią informację o nadpłacie, czy też niedopłacie bezpośrednio po spłacie kredytu, a nie dopiero po upływie okresu kredytowania. Otrzymanie rzetelnej i pełnej informacji ułatwi konsumentom dochodzenie ich praw.

Biorąc pod uwagę powołane w niniejszej decyzji orzeczenia, organ antymonopolowy stwierdził, że w sytuacji, gdy treść umowy nie zawiera wszystkich wymaganych przez ustawę o kredycie konsumenckim informacji, bez względu na to, czy będą one wykorzystywane w trakcie realizacji umowy, oraz gdy warunki realizacji umowy zostały określone w sposób mniej korzystny niż określa je ustawa, przedsiębiorcy zawierając z konsumentami takie umowy naruszają obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, przez co godzą w zbiorowe interesy konsumentów.

Dlatego też praktyka dotycząca sformułowania umowy w taki sposób, że nie zapewnia ona minimalnej ochrony interesów konsumentów przez brak odpowiednich informacji lub podanie niepełnych, nieprawdziwych i nierzetelnych informacji jest bezprawna.

Przedmiotowa praktyka dotyczy informacji, o skutkach wcześniejszej spłaty kredytu, tak więc dotyczy informacji ważnych zarówno dla konsumentów, którzy chcą zawrzeć umowy, jak i tych, którzy je realizują. Tym samym zakwestionowana praktyka narusza interesy konsumentów, którzy zawarli i realizują umowy, a także przyszłych potencjalnych klientów. Od momentu obowiązywania ustawy o kredycie konsumenckim, praktyka polegająca na niepodawaniu pełnych, wymaganych ustawą informacji jest bezprawna. Umowy mogą zawrzeć wszystkie osoby nią zainteresowane, a więc oferta zawarcia umowy pożyczki skierowana jest do nieograniczonej grupy konsumentów.

Bank do pisma z dnia 4.11.2008r. dołączył nowy wzorzec umowy, który zgodnie z przedstawionymi wyjaśnieniami obowiązuje od 20.10.2008r. (Karty nr 45-59).

§ 1 pkt 8 nowej umowy stanowi, iż „W ciągu 14 dni Bank dokona ostatecznego rozliczenia kredytu, a w przypadku ewentualnej niedopłaty bądź nadpłaty odsetek i kapitału ustali sposób i termin ich uregulowania” (Karta nr 45).

§ 29 pkt 2 nowego Regulaminu stanowi, iż „W ciągu 14 dni, Bank dokona ostatecznego rozliczenia kredytu, a w przypadku ewentualnej niedopłaty bądź nadpłaty odsetek i kapitału ustali sposób i termin ich uregulowania bądź zwrotu” (Karta nr 58-verte).

Bank w piśmie z dnia 4.11.2008r. zadeklarował, iż z dniem 20.10.2008r. został wdrożony do stosowania nowy wzorzec umowy. Na potwierdzenie przedmiotowych wyjaśnień przedstawiona została pierwsza umowa zawarta w oparciu o przedmiotowy nowy wzór w dniu 23.10.2008r. (Karty nr 47-50).

Analiza treści nowego wzorca umowy wykazała, iż konsument nadal nie jest informowany o swoich prawach zgodnie z ustawą o kredycie konsumenckim. Zgodnie z powyżej przytoczonym komentarzem do treści art. 8 ustawy o kredycie konsumenckim, wprowadzenie przez ustawodawcę obowiązku rozliczenia w oznaczonym terminie ma niewątpliwie na celu ochronę interesów konsumenta, gdyż mobilizuje kredytodawcę do zwrotu należnej konsumentowi części świadczenia w stosunkowo krótkim terminie. Natomiast z treści nowego postanowienia wynika, jedynie, iż w

² Komentarz Romana Trzaskowskiego do art. 8 ustawy o kredycie konsumenckim, LexPolonica

przedmiotowym terminie Bank ustali sposób i dodatkowy termin do dokonania rozliczenia. Tym samym zostało uznane, iż konsumenci nie są w sposób zgodny z ustawą informowani o obowiązkach Banku.

Analiza powyższych postanowień nie pozwoliła na uznanie ich za zgodne z przepisami prawa.

Istotne jest również, iż analiza treści umów, których postanowienia zostały ocenione w przedmiotowym postępowaniu wykazała, iż zawierane one były na okres kilku lat, np. umowa kredytu gotówkowego w złotych na cele konsumpcyjne zawarta w dniu 11.09.2007r. wiąże strony umowy przez 24 miesiące (Karta nr 106). Na podstawie powyższego zostało stwierdzone, iż umowy zawarte w oparciu o zakwestionowany wzorzec umowy, mogą być nadal realizowane w formie jaka została zakwestionowana w niniejszym postępowaniu. W powołanym wcześniej wyroku z dnia 13 czerwca 2005 r. sygn. akt XVII Ama 30/04 SOKiK stwierdził co następuje. „Należy zatem podzielić stanowisko Prezesa UOKiK, zajęte w zaskarżonej decyzji, że usunięcie skutków praktyki może nastąpić w drodze uzupełnienia umów z konsumentami, zawartych 19 września 2002 r. i później, o brakujące elementy.” Dlatego też organ antymonopolowy stoi na stanowisku, iż dopiero podjęcie działań polegających na uzupełnieniu treści umów nadal realizowanych pozwoliłoby na uznanie, iż Bank podjął działania mające na celu usunięcie skutków stosowania zakwestionowanej praktyki. Jednak przedsiębiorca nie dostarczył żadnych informacji oraz dokumentów potwierdzających takie działanie, czy też informacje o ewentualnym takim zamiarze.

Biorąc pod uwagę przesłanki podane w powyższym uzasadnieniu stosowania praktyki, organ antymonopolowy stwierdził, że jest ona bezprawna, oraz narusza interesy konsumentów.

W związku z faktem, że zaistniały łącznie obie przesłanki, tj. bezprawność działań oraz naruszenie interesów nieograniczonej grupy konsumentów, organ antymonopolowy uznał ocenianą praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt I.1.a sentencji decyzji.

Ad I.1.b Oceniana praktyka dotyczy naruszenia obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez zredagowanie treści umowy w sposób niezgodny z art. 4 ust. 2 pkt 12 ustawy o kredycie konsumenckim w zakresie wymogu podawania w umowie informacji o wszystkich skutkach uchybienia postanowieniom dotyczącym zasad i terminu spłaty kredytu, tj. o obowiązku wezwania konsumenta do zapłaty zaległych rat lub części w terminie nie krótszym niż 7 dni od otrzymania wezwania pod rygorem wypowiedzenia umowy.

Art. 14 ustawy o kredycie konsumenckim stanowi, iż jeżeli konsument nie zapłacił w terminach określonych w umowie pełnych rat kredytu za co najmniej dwa okresy płatności, kredytobiorca może wypowiedzieć umowę po uprzednim wezwaniu konsumenta, w trybie określonym w umowie kredytowej, do zapłaty zaległych rat lub części w terminie nie krótszym niż 7 dni od otrzymania wezwania pod rygorem wypowiedzenia umowy. Termin wypowiedzenia nie może być krótszy niż 30 dni. „Z brzmienia omawianego przepisu wynika, że szczegółowe kwestie dotyczące trybu wezwania powinny być obligatoryjnie uregulowane w umowie o kredyt konsumencki (por. uwagi do art. 4 ust. 2 pkt 12). Umowa może przewidywać wezwanie pisemne albo za pomocą środka porozumiewania się na odległość. Wezwanie musi zawierać wyraźną wzmiankę, że skutkiem nieuregulowania zaległości w uzgodnionym terminie może być wypowiedzenie umowy. Może także przewidywać dłuższy niż 7-dniowy termin do zapłaty. Niedochowanie wymagań wskazanych w ustawie i umowie spowoduje, że wezwanie nie będzie skuteczne i kredytodawca nie będzie uprawniony do wypowiedzenia umowy.”³

„Bank powinien dostosować umowy pożyczek zawieranych z konsumentami do wymogów ustawy o kredycie konsumenckim. Umowa powinna informować konsumenta m.in. o całkowitym koszcie kredytu, rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania, o pozostałych kosztach związanych z umową, o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji, a także o skutkach niedotrzymania terminu i naruszenia zasad spłaty kredytu. Jeżeli konsument zalega z zapłatą dwóch pełnych rat kredytu, kredytodawca ma prawo wypowiedzieć umowę. Wcześniej powinien

³ Lex Polonica komentarz do art. 14 uokk

jednak wezwać konsumenta do zapłaty zaległych rat w terminie nie krótszym niż 7 dni od otrzymania wezwania. Termin wypowiedzenia umowy nie może być krótszy niż 30 dni.” /Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z roku 2004 sygn. akt XVII Ama 37/04/⁴.

Zgodnie z § 9 pkt 1.1 umowy „Bank może wypowiedzieć Umowę kredytu w całości lub części z zachowaniem 30 – dniowego okresu wypowiedzenia z powodu: niespłacenia w terminie należności z tytułu udzielonego kredytu (w razie zwłoki z dwoma pełnymi ratami kredytu).” (Karta nr 88).

Zgodnie z § 2 pkt 12 Regulaminu, przez okres wypowiedzenia kredytu należy rozumieć okres liczony od następnego dnia po doręczeniu oświadczenia o wypowiedzeniu kredytu do daty wymagalności kredytu lub jego części.

§ 27 pkt 2.1 Regulaminu stanowi, iż „Bank może wypowiedzieć Umowę kredytu w całości lub części z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia z powodu: niespłacenia w terminie dwóch pełnych rat kredytu”. (Karty nr 71, 80).

Powyżej przytoczone postanowienia przewidują prawo Banku do wypowiedzenia umowy w określonych okolicznościach, jednak w umowie brak odniesienia do praw przysługujących konsumentowi w przedmiotowych sytuacjach. Zgodnie z ustawą o kredycie konsumenckim konsument powinien otrzymać informacje, które dotyczą praw i obowiązków stron umowy określonych w ustawie. Tylko dzięki temu będzie on mógł w pełni korzystać ze swoich praw oraz przestrzegać obowiązków, przy równoczesnej możliwości weryfikowania działań stosowanych przez przedsiębiorcę.

Z treści powyższych postanowień wynikają prawa Banku, co do wypowiedzenia umowy. Konsument analizując je dowiadyuje się, iż Bank może wypowiedzieć umowę i zażądać spłaty kredytu po zaistnieniu określonych okoliczności. Pomimo, iż Bank jest zobowiązany do wezwania konsumenta do uregulowania powstałych zobowiązań przed wypowiedzeniem umowy, to jednak konsument ma prawo, aby informacja o tym została zawarta w umowie. Brak tej informacji w umowie, może spowodować, iż otrzymanie wypowiedzenia umowy bez wcześniejszego wezwania, konsument potraktuje jako wiążące. W konsekwencji podejmie działania, których nie ma obowiązku podejmować, gdyż zawsze przed wypowiedzeniem umowy ma prawo do otrzymania wezwania do zapłaty zaległych zobowiązań, w określonym w umowie terminie, który nie może być krótszym niż 7 dni. Ustawa w sposób jednoznaczny określa, iż tryb jaki powinien być zastosowany w sytuacji nie dokonania spłaty zaciągniętego zobowiązania musi być określony w umowie.

Jak stwierdzono w uzasadnieniu do pkt I.1a) sentencji decyzji, Bank przedstawił nowe wzorce umów oraz Regulaminy.

§ 8 pkt 1 nowej umowy stanowi, iż „W przypadku nie spłacenia w terminie określonym w niniejszej umowie pełnych rat kredytu za co najmniej dwa okresy płatności Bank może wypowiedzieć umowę po uprzednim wezwaniu do zapłaty zaległych rat lub ich części w terminie 7 dni od otrzymania wezwania pod rygorem wypowiedzenia umowy. Termin wypowiedzenia umowy nie może być krótszy niż 30 dni.” (Karta nr 46).

Jak zostało stwierdzone w uzasadnieniu stosowania praktyki określonej w pkt I.1a sentencji decyzji, Bank dostarczając nowy wzorzec umowy i nowy Regulamin w żaden sposób nie wyjaśnił, czy podjął działania mające na celu usunięcie skutków jej stosowania. Przedsiębiorca nie wykazał, iż podjął działania mające na celu uzupełnienie realizowanych umów o wymagane przez ustawę o kredycie konsumenckim informacje.

Biorąc pod uwagę powyższe, nawet przyjmując, iż nowy wzór umowy nie narusza obowiązku informacyjnego wynikającego z ustawy o kredycie konsumenckim w zakresie objętym przedmiotową praktyką, ponieważ Bank nie udokumentował zaprzestania stosowania zakwestionowanej praktyki, brak jest podstaw do wydania decyzji na podstawie art. 27 ustawy antymonopolowej, stwierdzającej zaniechanie stosowania praktyki.

Przedmiotowa praktyka narusza interesy tej samej grupy osób, która została określona w uzasadnieniu do pkt I.1.a sentencji decyzji.

⁴ Ibid

Na podstawie przesłanek zawartych w powyższym uzasadnieniu stosowania praktyki, organ antymonopolowy stwierdził, że jest ona bezprawna, oraz narusza interesy konsumentów.

W związku z faktem, że zaistniały łącznie obie przesłanki, tj. bezprawność działań oraz naruszenie interesów nieograniczonej grupy konsumentów, organ antymonopolowy uznał ocenianą praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt I.1.b sentencji decyzji.

Ad. I.2 Przedsiębiorcy postawiono zarzut stosowania postanowień wzorców umownych, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 K.p.c. Wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ K.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ K.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 K.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w ww. rejestrze, jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonując oceny postanowienia umownego ocenia określony zapis i w momencie jego wpisania do rejestru klauzula przestaje być postanowieniem konkretnego wzorca umownego, a staje się samodzielnie funkcjonującą zasadą, która została zakwestionowana. Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul (art. 479⁴³ K.p.c.) spełnia ona funkcję podobną do przepisów prawa. Tak więc, dokonując oceny treści postanowień umownych wykorzystywanych przez przedsiębiorców we wzorcach umownych należy wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce orzeczniczej (wykładnia językowa, systemowa, funkcjonalna i inna). Stąd też, niedozwolone będą takie postanowienia umów, które mieszczą się w „hipotezie” klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie dwóch klauzul powinien być zatem zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame.

Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i organy państwowe, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Sąd orzekając co do postanowienia, iż jest to niedozwolone postanowienie umowne stwierdza, iż kształtuje ono prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, równocześnie rażąco naruszając jego interesy. Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. przez niedozwolone postanowienie umowne uważa się postanowienie umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, które kształtuje jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Biorąc pod uwagę powyższą wykładnię, można stwierdzić, iż praktyki polegające na zamieszczaniu w zawieranych umowach, postanowień, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych są bezprawne i naruszają zbiorowe interesy konsumentów. Powyższe zostało potwierdzone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r. (sygn. akt III SZP 3/06) oraz wyroku SOKiK z dnia 25. 05. 2005r. (sygn. akt XVII Ama 46/04).

Posługiwanie się w obrocie konsumenckim klauzulami uznanymi przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za abuzywne i wpisanymi do rejestru

postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone postanowienia umowne jest zakazane prawem. „Prezes Urzędu może stwierdzić stosowanie przez przedsiębiorcę praktyki o której mowa w art. 23 a ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na posługiwaniu się postanowieniem wzorca umownego, które zostało wpisane do rejestru, bez względu na to, czy wpis dotyczy tego przedsiębiorcy, przeciwko któremu jest prowadzone postępowanie, czy też związany jest z działaniami innych kontrahentów konsumentów (Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 02.12.2005r., (sygn. akt VI ACa 760/05). Podobne twierdzenie Sąd Apelacyjny zawarł we wcześniejszym wyroku, tj. w orzeczeniu z dnia 29.09.2005r. (sygn. akt VI ACa 381/05), gdzie przywołując stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 19. 12. 2003r. III CZP 95/03 (OSNC 2005/2/25), wskazał, że wyrok uwzględniający powództwo przez uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone i zakazanie ich stosowania ma, zgodnie z art. 479⁴³ K.p.c., od chwili wpisania do odpowiedniego rejestru, skutek także wobec osób trzecich”. Pomimo, iż powyżej przywołane wyroki zapadły pod rządami ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2000r., to orzecznictwo to należy uznać za aktualne także w aktualnym stanie prawnym. Na gruncie obecnie obowiązującej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2007r. rozważana kwestia została uregulowana w analogiczny sposób, a zatem nie występują różnice, które nakazywałyby odejście od ustalonej linii orzecznictwa i w konsekwencji tego odmienną ocenę prawną badanego zagadnienia.

W zakresie punktu I.2.a sentencji decyzji oceniana praktyka dotyczy stosowania postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c.:

§ 4 pkt 2 umowy „(...) Informacje o wysokości obowiązującego oprocentowania wywieszono są na tablicy ogłoszeń.” (Karta nr 88).

§ 12. 7 Regulaminu „Aktualne stawki oprocentowania są wywieszono w Banku na tablicy ogłoszeń.” (Karta nr 76).

Kwestionowane postanowienia w pkt I.2.a sentencji oraz postanowienia poniżej przytoczone wpisane do rejestru, pomimo różnic w sformułowaniu treści, mają tożsamy charakter, a skutek ich stosowania jest identyczny.

Postanowienie przytoczone poniżej zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 30 września 2002r. sygn. akt XVII Amc 47/01 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 29 listopada 2002r. pod numerem 32, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Powszechnej Kasie Oszczędności Bank Polski S.A. w Warszawie. Za niedozwolone postanowienie umowne Sąd uznał zapis o treści:

„PKO - bp podaje do wiadomości obowiązujące stawki prowizji i opłat przez wywieszenie w Oddziałach PKO - bp Taryfy oraz udostępnia Taryfę na życzenie posiadacza rachunku”.

W ww. wyroku Sąd stwierdził, iż przytoczone postanowienie jest sprzeczne z bezwzględnie obowiązującymi przepisami art. 384 § 1 i 2 k.c. oraz z art. 384¹ k.c. „Jak wiadomo art. 111 ust. 1 pkt 2 Prawa bankowego nakłada na bank obowiązek ogłaszania w miejscu wykonywania czynności, w sposób ogólnie dostępny, stosowanych stawek prowizji i wysokość pobieranych opłat. Z kolei, zgodnie z art. 54 ust. 3 tego Prawa, wysokość prowizji i opłat oraz warunki ich zmiany określa się w umowie rachunku bankowego. W związku z tym zbiór prowizji i opłat dotyczących umowy rachunku bankowego z „Taryfy prowizji i opłat bankowych w obrocie krajowym i zagranicznym w PKO BP S.A.” powinien być inkorporowany do wzorca umowy. Dlatego samo powołanie się we wzorcach na Taryfę nawet z wymienieniem tytułu do pobierania prowizji i opłat, ale z pominięciem konkretnych stawek jest sprzeczne z bezwzględnie obowiązującym przepisem art. 54 ust. 3 Prawa bankowego, gdyż przekazuje klientowi jedynie informacje o istnieniu wzorca (taryfy) poza wzorcem, na podstawie którego ma być zawarta umowa.

Niezależnie od powyższego wskazać należy, że do umów o świadczeniu usług bankowych zastosowanie ma art. 384 § 1 kc co obliguje bank do doręczenia wzorca umownego kontrahentowi przy zawarciu umowy. Jednakże w sytuacji wyszczególnionej w art. 384 § 2 kc w pierwszym

rzędzie ustalenia wymaga czy umowa rachunku bankowego jest stosunkiem tego rodzaju, w którym jest zwyczajowo przyjęte posługiwanie się wzorcami umownymi. Odpowiedź w tej materii daje art. 109 ust. 1 pkt 1 Prawa bankowego zezwalający bankom wydawać ogólne warunki umów lub regulaminy określające warunki otwierania i prowadzenia rachunków bankowych.

W związku z tym, w świetle treści art. 384 § 2 zd. pierwsze, wzorce umowne umów o świadczenie usług bankowych wiążą klienta banku, jeżeli mógł zapoznać się z treścią wzorca. Jednakże rozwiązanie to nie ma zastosowania w sytuacji określonej w art. 384 § 2 zd. drugie, to jest do umów z udziałem konsumentów, którym wobec tego wzorec ten powinien być doręczony przy zawarciu umowy. Nie budzi bowiem wątpliwości, że umów rachunku bankowego nie zalicza się do umów powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego. Mając to na uwadze Sąd przyjął, że Bank miał obowiązek wynikający z treści art. 384 kc doręczyć wszystkie postanowienia wzorca umowy przy jej zawieraniu. Obowiązku tego nie dopełnił, skoro w odniesieniu do części klauzul umownych jedynie powołał się na treść swojej Taryfy zawierającej, jak wykazano, postanowienia wzorca umownego. Taryfy tej nie doręczał drugiej stronie umowy. Takie postępowanie w obrocie z konsumentami uznać należy za pozbawione podstawy prawnej. Taki sam tryb postępowania obowiązuje z mocy art. 384¹ kc przy wprowadzaniu do obrotu konsumenckiego wzorca umowy już w trakcie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym, a za taki należy uznać umowę rachunku bankowego. Niedochowanie tego trybu powoduje skutek wyżej opisany.”

Wyrokiem z dnia 5 czerwca 2003r. sygn. akt XVII Amc 39/02 Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, uznał za niedozwolone postanowienie o zbliżonej treści jak przytoczone powyżej. Zostało ono wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 18 kwietnia 2006r. pod numerem 712, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Bankowi Millennium S.A. w Warszawie. Za niedozwolone postanowienie umowne Sąd uznał zapis o treści:

„Bank będzie informował posiadacza rachunku o zmianach w cenniku usług. Stawki prowizji i opłat podawane są do wiadomości w oddziałach Banku lub za pośrednictwem usługi telefonicznej”.

Na podstawie powyższego uzasadnienia wyroku należało stwierdzić, iż Bank ma obowiązek doręczania informacji o wysokości nowych stawek opłat, oprocentowania. Skoro Bank ma prawo dokonać zmiany w tym zakresie, konsument ma prawo wiedzieć o wszelkich zmianach. Ponieważ wysokość oprocentowania kredytu, opłat ma istotne znaczenie dla konsumenta zarówno w momencie zawarcia umowy, jak i w trakcie spłaty zaciągniętego kredytu, ma on prawo wiedzieć o każdej jej zmianie.

Zgodnie z zakwestionowanymi postanowieniami Bank nie ma obowiązku dostarczać konsumentom informacji o zmianie oprocentowania, ma jedynie obowiązek wywiesić w siedzibie Banku informację o tym. Zgodnie z powyżej przytoczonym orzeczeniem, praktyka taka jest bezprawna. Konsument ma prawo otrzymywać informacje o wszelkich zmianach warunków realizacji umowy w tym o zmianie wysokości oprocentowania kredytu, opłat. Wywieszenie jedynie w Banku informacji o zmianie wysokości oprocentowania uniemożliwia konsumentom bieżącą weryfikację wielkości zobowiązań. Istotne jest to, iż konsument ma prawo do wcześniejszej spłaty kredytu, tym samym w sytuacji gdyby miał świadomość o planowanej podwyżce oprocentowania mógłby przedsięwziąć działania w celu wcześniejszej spłaty, jeżeli nie całego kredytu, to przynajmniej jego części. Powyższa analiza wykazała, iż zakwestionowane postanowienia mieszczą się hipotezach klauzul wpisanych, gdyż w taki sam sposób naruszają interesy konsumentów.

Biorąc pod uwagę powyższe, należało uznać, iż przedmiotowe postanowienia naruszają ekonomiczne interesy konsumentów oraz są bezprawne.

Przedmiotowa praktyka narusza interesy tej samej grupy konsumentów, która została określona w uzasadnieniu stosowania praktyki określonej w pkt I.1.a sentencji decyzji.

Jak stwierdzono w uzasadnieniu do pkt I.1a) sentencji decyzji, Bank przedstawił nowe wzorce umów oraz Regulaminy.

Nowy wzorec umowy o kredyt konsumencki zawiera postanowienia:

§ 4 pkt 2 „Zmiana wysokości oprocentowania następuje z dniem wejścia w życie Uchwały Zarządu Banku w tej sprawie. Informacje o wysokości obowiązującego oprocentowania wywieszone są na tablicy ogłoszeń. Ponadto Bank powiadomi Kredytobiorcę o zmianie oprocentowania listem zwykłym przesyłając nowy harmonogram spłat” (Karta nr 45).

Analiza powyższego nowego postanowienia nie pozwala na uznanie go za zgodnego z przepisami prawa oraz dobrymi obyczajami.

Faktycznie z treści postanowienia zawartego w nowym wzorcu umowy o kredyt konsumencki wynika, iż konsumenci będą otrzymywać bezpośrednio nowy harmonogram spłat. Jednak w przedmiotowym przypadku nadal konsumenci są informowani o zaistniałej sytuacji, a nie o planowanym wprowadzeniu nowych stawek, co umożliwiłoby konsumentom dokonanie oceny korzyści jakie wiązałyby się z odstąpieniem od umowy, i z wcześniejszym spłaceniem kredytu w oparciu o obowiązujące warunki do czasu wprowadzenia nowych stawek stóp procentowych.

Biorąc pod uwagę przesłanki podane w powyższym uzasadnieniu stosowania praktyki, organ antymonopolowy stwierdził, że jest ona bezprawna, oraz narusza interesy konsumentów.

W związku z faktem, że zaistniały łącznie obie przesłanki, tj. bezprawność działań oraz naruszenie interesów nieograniczonej grupy konsumentów, organ antymonopolowy uznał ocenianą praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt I.2.a sentencji.

W zakresie punktu I.2.b sentencji decyzji oceniana praktyka dotyczy stosowania postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c.:

§ 8 pkt 1 ppkt 4 umowy „Kredytobiorca jest zobowiązany w okresie kredytowania do niezwłocznego informowania Banku o: innych okolicznościach mających istotny wpływ na jego stan majątkowy i finansowy, pod rygorem odpowiedzialności za szkodę powstałą w wyniku niespełnienia tych warunków.” (Karta nr 88).

§ 25 pkt 1 ppkt 2 Regulaminu „Kredytobiorca zobowiązany jest w okresie kredytowania do niezwłocznego informowania Banku o: innych okolicznościach mających istotny wpływ na jego stan majątkowy i finansowy.” (Karta nr 79).

Kwestionowane postanowienie w pkt I.2.b sentencji oraz postanowienia poniżej przytoczone wpisane do rejestru, pomimo różnic w sformułowaniu treści, mają tożsamy charakter, a skutek ich stosowania jest identyczny.

Postanowienie o treści jak wskazane powyżej, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 15 lutego 2006 r. sygn. akt XVII Amc 30/05, a do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wpisane w dniu 5.06.2007r. pod numerem 1172. W sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Forminx Finance Sp. z o. o. w Warszawie, Sąd uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu:

"Pożyczkobiorca zobowiązuje się do informowania "FF" o zamiarze zaciągnięcia pożyczek, kredytów bądź udzieleniu poręczenia oraz o podjęciu innych decyzji mających istotny wpływ na jego sytuację ekonomiczno - finansową".

W ww. wyroku Sąd stwierdził, iż „Zapisy te przyznają spółce pełną dowolność co do oceny jakie konkretne decyzje mają wpływ na sytuacje ekonomiczno- finansową konsumenta, czy wpływ ten jest istotny. Informowanie zaś spółki o każdym zamiarze zaciągnięcia kredytów, pożyczek bądź udzieleniu poręczenia narusza wzajemne zaufanie stron umowy oraz naraża konsumenta na zbędne i uciążliwe formalności.”. Sąd uznał, iż zapis jest sprzeczny z art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 385³ pkt 9 i pkt 21 k.c.

Postanowienie o tożsamej treści jak wskazane powyżej, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 23.05.2005r. sygn. akt XVII Amc 29/05, a do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wpisane w dniu 29.11.2005r. pod numerem 572. W sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Mariuszowi Patrowicz – „Pro-Invest Finance &

Inwestycje” w Warszawie, Sąd uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu:

„Pożyczkobiorca zobowiązuje się do informowania „Pro-Invest F & I” o zamiarze zaciągnięcia pożyczek, kredytów bądź udzielania poręczenia oraz o podjęciu innych decyzji mających istotny wpływ na jego sytuację ekonomiczno-finansową”.

Zgodnie z art. 70 ust. 1 i 3 ustawy Prawo bankowe, Bank uzależnia przyznanie kredytu od zdolności kredytowej kredytobiorcy. Przez zdolność kredytową rozumie się zdolność do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w terminach określonych w umowie. Kredytobiorca jest obowiązany przedłożyć na żądanie banku dokumenty i informacje niezbędne do dokonania oceny tej zdolności. Kredytobiorca jest obowiązany umożliwić podejmowanie przez Bank czynności związanych z oceną sytuacji finansowej i gospodarczej oraz kontrolę wykorzystania i spłaty kredytu. Natomiast zgodnie z art. 74 ustawy Prawo bankowe, w czasie obowiązywania umowy kredytu kredytobiorca jest obowiązany przedstawić - na żądanie banku - informacje i dokumenty niezbędne do oceny jego sytuacji finansowej i gospodarczej oraz umożliwiające kontrolę wykorzystania i spłaty kredytu.

„Obowiązki informacyjne kredytobiorcy. Z art. 74 wynika, że kredytobiorca jest obowiązany przedstawić tylko informacje i dokumenty niezbędne do oceny jego sytuacji finansowej i gospodarczej oraz umożliwiające kontrolę wykorzystania i spłaty kredytu, i to tylko na żądanie banku. Oznacza to, iż kredytobiorca nie musi przedstawiać takich informacji i dokumentów z własnej inicjatywy. Oznacza to również, że ewentualne dodatkowe uprawnienia kontrolne banku (np. uprawnienie do bezpośredniego sprawdzania – podczas wizytacji – przebiegu działalności gospodarczej kredytobiorcy) muszą zostać przez strony wyraźnie przewidziane w umowie kredytowej. Niezastrzeżenie w umowie takich dodatkowych uprawnień może utrudnić, a nawet uniemożliwić wykonywanie przez bank uprawnień przewidzianych w art. 75.”⁵

Biorąc pod uwagę powyższe, należało stwierdzić, iż zastrzeżenie, że to Kredytobiorca ma obowiązek przekazywać bliżej nieokreślone informacje o bliżej nieokreślonych okolicznościach mających wpływ na jego stan majątkowy i finansowy, jest bezprawne. Z treści ww. art. 74 Prawa bankowego wynika, iż do obowiązku Banku należy weryfikowanie poziomu zabezpieczenia przez samodzielne gromadzenie informacji. Natomiast na podstawie powyższego zapisu, konsument faktycznie nie wie o jakich okolicznościach ma informować Bank. Jest to o tyle istotne, iż zgodnie z kwestionowanym zapisem, konsument może odpowiadać za szkody powstałe w wyniku niepoinformowania o zaistniałych okolicznościach. Analizując powyższe należało stwierdzić, iż brak jest uzasadnienia dla nałożenia na konsumenta przedmiotowego obowiązku o hipotetycznych zagrożeniach spłaty kredytu i nałożeniu na konsumentów tak daleko idącej odpowiedzialności.

Zarówno zakwestionowane postanowienie, jak i porównywane z nim wpisane do rejestru w taki sam nieprecyzyjny sposób określają okoliczności, których wystąpienie zobowiązuje konsumentów do poinformowania Banku o zaistniałych okolicznościach.

Cała treść postanowienia, którego część została zakwestionowana w postępowaniu brzmi:

§ 8 pkt 1 umowy stanowi, iż „Kredytobiorca jest zobowiązany w okresie kredytowania do niezwłocznego informowania Banku o:

- 1) uzyskanych w innych bankach kredytach, pożyczkach, udzielonych gwarancjach i poręczeniach podając ich kwotę, przeznaczenie, warunki spłaty i formy zabezpieczenia,
- 2) każdorazowej zmianie swoich danych osobowych oraz adresu lub miejsca pracy,
- 3) wszczęciu przeciwko niemu sądowych lub administracyjnych postępowań egzekucyjnych,
- 4) innych okolicznościach mających istotny wpływ na jego stan majątkowy i finansowy, pod rygorem odpowiedzialności za szkodę powstałą w wyniku niespełnienia tych warunków.” (Karta 88).

Z zakwestionowanych postanowień wynika obowiązek konsumenta do przekazywania informacji o wszystkich okolicznościach mających hipotetyczny wpływ na jego stan majątkowy i finansowy. Na podstawie przedmiotowego warunku konsumenci mogą mieć trudności w określeniu, o jakich okolicznościach mają obowiązek informować Bank. Okoliczności mające znaczący wpływ na sytuację majątkową i finansową konsumenta mogą być rozumiane szeroko, tj. dokonanie zakupu,

⁵ komentarz Wojciecha Pyziola do art. 74 ustawy Prawo bankowe, LexPolonica

sprzedaży np. samochodu (bez względu czy był on przedmiotem zabezpieczenia), lub wąsko, tj. sprzedaż, zakup nieruchomości (bez względu czy była ona przedmiotem zabezpieczenia). Na podstawie zakwestionowanego postanowienia, trudno stwierdzić, czy dysponowanie oszczędnościami, o których nie był informowany Bank przy zawarciu umowy należy rozumieć jako istotny wpływ na stan majątkowy konsumenta, czy też nie. Biorąc pod uwagę powyższą interpretację organ antymonopolowy uznał, iż zakwestionowane postanowienie mieści się w hipotezach klauzul wpisanych do rejestru przytoczonych powyżej.

Dlatego też organ antymonopolowy uznał zamieszczenie w warunkach umowy zakwestionowanych postanowień za bezprawne i naruszające ekonomiczne interesy konsumentów.

Przedmiotowa praktyka narusza interesy tej samej grupy konsumentów, która została określona w uzasadnieniu stosowania praktyki określonej w pkt I.1.a sentencji decyzji.

Jak stwierdzono w uzasadnieniu do pkt I.1a) sentencji decyzji, Bank przedstawił nowy wzorzec umowy oraz nowy Regulamin.

§ 7 pkt 1 nowej umowy stanowi, iż „Kredytobiorca jest zobowiązany w okresie kredytowania do niezwłocznego informowania Banku o:

- 1) każdorazowej zmianie swoich danych osobowych oraz adresu lub miejsca pracy,
- 2) wszczęciu przeciwko niemu sądowych lub administracyjnych postępowań egzekucyjnych” (Karta nr 45).

§ 25 pkt 1 ppkt 1 nowego Regulaminu „Kredytobiorca zobowiązany jest w okresie kredytowania do niezwłocznego informowania Banku o: każdorazowej zmianie swoich danych osobowych oraz adresu lub miejsca pracy.” (Karta nr 58).

Analiza treści nowego Regulaminu oraz umowy wykazała, iż z ich treści zostały usunięte zakwestionowane klauzule.

Jak zostało stwierdzone w uzasadnieniu praktyki określonej w pkt I.1a sentencji decyzji, Bank dostarczając nowe wzorce umów w żaden sposób nie wyjaśnił, czy podjął działania mające na celu usunięcie skutków stosowania przedmiotowej praktyki. Przedsiębiorca nie udokumentował faktycznego stosowania nowych umów oraz nie wykazał, iż podjął działania mające na celu usunięcie z treści realizowanych umów zakwestionowanych postanowień. Tym samym brak jest podstaw do uznania, iż Bank zaniechał stosowania przedmiotowej praktyki.

Biorąc pod uwagę przesłanki podane w powyższym uzasadnieniu stosowania praktyki, organ antymonopolowy stwierdził, że jest ona bezprawna, oraz narusza interesy konsumentów.

W związku z faktem, że zaistniały łącznie obie przesłanki, tj. bezprawność działań oraz naruszenie interesów nieograniczonej grupy konsumentów, organ antymonopolowy uznał ocenianą praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt I.2.b sentencji.

W zakresie punktu I.2.c sentencji decyzji oceniana praktyka dotyczy stosowania postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c.:

Uchwała Nr 14/2006 Zarządu Banku Spółdzielczego w Wodzisławiu Śl. z dnia 8 marca 2006r. stanowi, iż „Uznać kredyt za spłacony, jeżeli nadpłata lub niedopłata jest nie wyższa niż 10,00 zł” (Karta nr 109).

Kwestionowane postanowienie w pkt I.2c sentencji oraz postanowienie poniżej przytoczone wpisane do rejestru, pomimo różnic w sformułowaniu treści, mają tożsamy charakter, a skutek ich stosowania jest identyczny.

Postanowienie o zbliżonej treści jak wskazane powyżej, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 5 stycznia 2004r. sygn. akt XVII Amc 131/03, a do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wpisane w dniu 18 listopada 2004r. pod numerem 157. W sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Kredyt Bankowi S.A. w Warszawie, Sąd uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu:

„Nadpłaty w kwotach nie przekraczających 15 zł nie podlegają zwrotowi”

Sąd w ww. wyroku stwierdził co następuje. „Stosownie do treści art. 385¹ k.c. Postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). W ocenie Sądu, powyższe postanowienie wzorca odpowiada definicji niedozwolonego postanowienia umownego. Dotyczy ono sytuacji, gdy konsument nienależnie spełnił świadczenie pieniężne w kwocie wyższej niż wynikało to z umowy. Brak jest zatem, zdaniem Sądu racjonalnego powodu, aby pozbawić go możliwości jego zwrotu, nawet jeśli kwota ta nie przekracza 15 zł. Uwzględniając poziom życia, kwota 15 zł. nie jest wprawdzie kwotą znaczną, ale i nie jest bagatelna, o którą nie warto się upominać. Zapis wzorca umowy wyłączający prawo żądania zwrotu nadpłaty w tej wysokości jest więc sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów”.

Zapis nosi znamię niedozwolonego postanowienia umownego w myśl art. 385¹ § 1 k.c., gdyż uniemożliwia zwrot konsumentowi uiszczonej nadpłaty, gdy nie przekracza ona 10 zł. Zapis jest sprzeczny z dobrymi obyczajami, poprzez zastrzeżenie, iż środki finansowe, które zgodnie z umową nie należą się Bankowi, a które z jakiegokolwiek powodu zostały przekazane na jego rzecz nie mogą zostać zwrócone. Poprzez przedmiotowy zapis Bank otrzymuje nieuzasadnione i nienależne korzyści finansowe, a więc otrzymuje środki finansowe, których klient nie miał obowiązku uiszczać.

Na podstawie analizy powyższego postanowienia stwierdzono, iż koszty, jakie Bank ponosi z tytułu nierzetelności niektórych konsumentów są pokrywane ze środków finansowych od innych klientów, którzy wpłacili na jego rzecz więcej niż byli zobowiązani. Powyższe wyjaśnienie świadczy o tym, iż symetryczność wynikająca z przedmiotowego zapisu co do rozkładu zysku oraz straty Banku, nigdy nie będzie dotyczyła tej samej umowy. Tym samym zapis ten ma na celu zminimalizowanie zagrożenia co do poniesienia strat z tytułu działań nierzetelnych konsumentów, którzy spłacają zobowiązania w niepełnej wysokości. Takie uzasadnienie zamieszczenia w umowie zakwestionowanego postanowienia w opinii organu antymonopolowego potwierdza, iż stosowana praktyka jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i narusza ekonomiczne interesy konsumentów.

Biorąc pod uwagę powyższą analizę, organ antymonopolowy uznał, że zakwestionowane postanowienie narusza interes ekonomiczny konsumentów w takim samym zakresie jak postanowienie wpisane do rejestru, a więc uprawnia do zatrzymania części nienależnie wpłaconych środków. Nie ma przy tym znaczenia fakt, że kwota, która nie podlega zwrotowi ma niższą wartość niż kwota określona w postanowieniu wpisanym do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Istotne jest to, iż konsument, który dokonał nadpłaty z tytułu spłaty kredytu, nie uzyska jej zwrotu. Tym samym zakwestionowana klauzula mieści się w hipotezie postanowienia wpisanego do rejestru, a więc posługiwanie się nią w umowach zawieranych z konsumentami jest bezprawne.

Tak więc, biorąc pod uwagę powyższe uzasadnienie stwierdzono, iż w/w postanowienia różnią się tylko podmiotowo, a wszelkie inne różnice nie mają wpływu na sposób zachowania przedsiębiorcy oraz sposób naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. W/w zapis Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolony w powołanym wyroku, gdyż jako postanowienie umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, kształtowało jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Pomimo, iż kwota nadpłaty i niedopłaty została określona w dodatkowym dokumencie Uchwale, to ponieważ do niej wprost odnosi się zapis Regulaminu, może ona być oceniana jak postanowienie umowy. § 31 pkt 4 wcześniej obowiązującego Regulaminu „Bank uznaje kredyt za spłacony w przypadku niedopłaty lub nadpłaty w wysokości określonej w Uchwale Zarządu Banku.” (Karta nr 81).

Dlatego też organ antymonopolowy uznał zamieszczenie w warunkach umowy zakwestionowanego postanowienia za bezprawne i naruszające interesy konsumentów.

Przedmiotowa praktyka narusza interesy tej samej grupy konsumentów, która została określona w uzasadnieniu stosowania praktyki określonej w pkt I.1a sentencji decyzji.

Jak stwierdzono w uzasadnieniu do pkt I.1a) sentencji decyzji, Bank przedstawił nowe wzorce umów oraz Regulaminy, jednak w żaden sposób nie odniósł się co do ewentualnej zmiany zakresu przedmiotowej uchwały. Dokonana została jedynie zmiana treści wzorców umów w następującym zakresie.

§ 29 pkt 2 nowego Regulaminu stanowi, iż „W ciągu 14 dni, Bank dokona ostatecznego rozliczenia kredytu, a w przypadku ewentualnej niedopłaty bądź nadpłaty odsetki i kapitału ustali sposób i termin ich uregulowania bądź zwrotu” (Karta nr 58-verte).

§ 1 pkt 8 nowej umowy stanowi, iż „W ciągu 14 dni Bank dokona ostatecznego rozliczenia kredytu, a w przypadku ewentualnej niedopłaty bądź nadpłaty odsetek i kapitału ustali sposób i termin ich uregulowania.” (Karta nr 45).

Ponieważ Bank nie poinformował, iż ww. uchwała przestała obowiązywać, organ antymonopolowy nie mógł założyć, iż zakwestionowane postanowienie również przestało obowiązywać. Biorąc pod uwagę powyższe, brak jest podstaw do uznania, iż Bank zaniechał stosowania przedmiotowej praktyki.

Biorąc pod uwagę przesłanki podane w powyższym uzasadnieniu stosowania praktyki, organ antymonopolowy stwierdził, że jest ona bezprawna, oraz narusza interesy konsumentów.

W związku z faktem, że zaistniały łącznie obie przesłanki, tj. bezprawność działań oraz naruszenie interesów nieograniczonej grupy konsumentów, organ antymonopolowy uznał ocenianą praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt I.2.c sentencji.

W zakresie punktu I.2.d sentencji decyzji oceniana praktyka dotyczy stosowania postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c.:

§ 15 umowy „Spory mogące powstać z niniejszej Umowy będą rozstrzygane przez Sąd właściwy dla siedziby Banku” (Karta nr 89).

Kwestionowane w pkt I.2.d) postanowienie oraz postanowienia poniżej przytoczone wpisane do rejestru, pomimo różnic w sformułowaniu treści, mają tożsamy charakter, a skutek ich stosowania jest identyczny.

Postanowienie przytoczone poniżej zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 4 czerwca 2003r. sygn. akt XVII Amc 60/02, a do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wpisane w dniu 14 sierpnia 2003r. pod numerem 77, w sprawie z powództwa Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Bartoszycach przeciwko Europejskiemu Funduszowi Budowlanemu Sp. z o.o. we Wrocławiu.

„Strony niniejszej umowy zobowiązują się do dłożenia wszelkich starań w celu polubownego rozstrzygnięcia ewentualnych sporów. Sędem właściwym do rozstrzygnięcia będzie sąd miejsca siedziby EFB.”

Kolejne postanowienie o tożsamym charakterze z postanowieniem zakwestionowanym w pkt I sentencji decyzji zostało uznane za zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 27 czerwca 2003r. sygn. akt XVII Amc 50/01 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 14 sierpnia 2003r. pod numerem 76, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Międzynarodowej Korporacji Gospodarczej „InCo” Sp. z o.o. w Tychach.

„Strony wykorzystają wszelkie możliwości do polubownego rozwiązania ewentualnych spraw wynikających z niniejszej umowy. Sprawy wymagające rozstrzygnięcia sądowego będą prowadzone przed Sądem Rejonowym w Tychach lub przed Sądem Okręgowym w Katowicach.”

Również poniżej przytoczone postanowienie zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 2 lutego 2005 r. sygn. akt XVII Amc 104/04 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 5 maja 2005r. pod numerem 418, w sprawie z powództwa Prezesa

Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Robertowi Ochwat – Biuro Podróży „Olimp” – Centrum Promocji i Last Minute w Krakowie.

„Wszystkie spory wynikłe z umowy-zgłoszenia zawartej z Uczestnikiem podlegają rozpatrzeniu przez sąd właściwy dla organizatora”.

Kolejne postanowienie zostało również uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 24 listopada 2004 r. sygn. akt XVII Amc 8/04 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 11 lipca 2005 pod numerem 488, w sprawie z powództwa Renaty Szymborskiej przeciwko SAMPO Towarzystwu Ubezpieczeń na Życie SA w Warszawie.

„Wszystkie spory wynikające z umowy ubezpieczenia będą rozstrzygane przez Sąd Powszechny właściwy ze względu na siedzibę Towarzystwa”.

Pomimo faktu, iż porównywane postanowienia nie brzmią literalnie tak samo, jednak w taki sam sposób określają właściwość sądu, który jest według umowy właściwy do rozstrzygania sporów. Postanowienie kwestionowane oraz wpisane do rejestru ograniczają możliwość rozstrzygania sporów do sądu zlokalizowanego w konkretnym mieście wskazanym w umowie. Zapisy te wyłączają rozpoznanie sprawy przez sąd właściwy według właściwości przemiennej, w świetle art. 33, 34, 35 i 36 k.p.c. Treść zapisu wykorzystywanego przez Bank mieści się w całości w hipotezach klauzul wpisanych do rejestru.

Biorąc pod uwagę powyższą wykładnię, można przyjąć, iż zacytowane postanowienia w swej treści są tożsame i wyczerpują treść niedozwolonego postanowienia umownego zdefiniowanego w art. 385³ pkt 23 k.c., za które uważa się postanowienie narzucające rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy.

Zakwestionowane postanowienie tak jak i wpisane do rejestru w taki sam sposób naruszają interesy konsumentów, dlatego też należy je uznać za tożsame.

Dlatego też organ antymonopolowy uznał zamieszczenie w warunkach umowy zakwestionowanego postanowienia za bezprawne i naruszające interesy konsumentów.

Przedmiotowa praktyka narusza interesy tej samej grupy konsumentów, która została określona w uzasadnieniu stosowania praktyki określonej w pkt I.1a sentencji decyzji.

§ 14 nowej umowy *„Spory mogące powstać z niniejszej Umowy będą rozstrzygane przez Sąd właściwy dla siedziby Banku, lub zgodnie z miejscem zamieszkania Kredytobiorcy.”* (Karta nr 46).

Jak zostało stwierdzone w uzasadnieniu praktyki określonej w pkt I.1a sentencji decyzji, Bank dostarczając nowe wzorce umów w żaden sposób nie wyjaśnił, czy podjął działania mające na celu usunięcie skutków stosowania przedmiotowej praktyki. Przedsiębiorca nie udokumentował faktycznego stosowania nowych umów oraz nie wykazał, iż podjął działania mające na celu usunięcie z treści realizowanych umów zakwestionowanych postanowień. Tym samym brak jest podstaw do uznania, iż Bank zaniechał stosowania przedmiotowej praktyki.

Biorąc pod uwagę przesłanki podane w powyższym uzasadnieniu stosowania praktyki, organ antymonopolowy stwierdził, że jest ona bezprawna, oraz narusza interesy konsumentów.

W związku z faktem, że zaistniały łącznie obie przesłanki, tj. bezprawność działań oraz naruszenie interesów nieograniczonej grupy konsumentów, organ antymonopolowy uznał ocenianą praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt I.2.d sentencji.

II. Zgodnie z art. 105 § 1 k.p.a., *gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe, organ administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania.* Bezprzedmiotowość postępowania administracyjnego, o której mowa w art. 105 § 1 k.p.a. oznacza, że brak jest któregoś z elementów pozwalających na rozstrzygnięcie sprawy co do jej istoty. Bezprzedmiotowość postępowania wynikać może zarówno z przyczyn podmiotowych (np. śmierć strony, ustanie bytu prawnego osoby prawnej), jak i przedmiotowych (np. w przypadku stwierdzenia, że organ który wszczął postępowanie na żądanie strony, nie jest właściwy do jego prowadzenia, gdy strona wnosi o wydanie decyzji tożsamej w decyzją uprzednią).

Przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów umożliwiają wydanie decyzji na podstawie art. 26 ust., 27 ust. 1 oraz 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów: o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli stwierdzone zostanie naruszenie zakazu określonego w art. 24. Zgodnie z art. 27 ust. 1 ww. ustawy, nie wydaje się decyzji, o której mowa w art. 26, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. Natomiast zgodnie z art. 28 ust. 1 ww. ustawy, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione - na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1, lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania - że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

Zgodnie z art. 83 ww. ustawy, w sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania przed Prezesem Urzędu stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego, z zastrzeżeniem art. 84. Biorąc pod uwagę powyższe, w sytuacji rozstrzygnięcia innego, niż przewiduje ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zastosowanie mają przepisy kodeksu postępowania administracyjnego. Dlatego też, w przedmiotowym przypadku zastosowanie ma powyżej przytoczony art. 105 § 1 k.p.a.

Postępowanie zostało wszczęte w związku z podejrzeniem naruszenia art. 24 ust. 1 ustawy antymonopolowej, zgodnie z którym zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Ustawa antymonopolowa w art. 24 ust. 2 i 3 stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

W przypadku, gdy doszło do naruszenia art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, organ antymonopolowy na mocy art. 26 ust. 1 tej ustawy uznaje określoną praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazuje zaniechanie jej stosowania.

W punkcie II.1 sentencji decyzji Bankowi został postawiony zarzut stosowania postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.

§ 6 umowy „W przypadku stwierdzenia, że nastąpiło zagrożenie terminowej spłaty kredytu lub gdy wartość ustanowionego zabezpieczenia znacznie zmalała, Bank może zażądać zmiany ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia spłaty kredytu” (Karta nr 88).

§ 27 pkt 1 ppkt 1 Regulaminu „W przypadku stwierdzenia zagrożenia terminowej spłaty kapitału i/lub odsetek na warunkach określonych w Umowie kredytu lub znacznego obniżenia się realnej wartości złożonego zabezpieczenia Bank może odpowiednio zażądać dodatkowego zabezpieczenia” (Karta nr 80).

Postanowienia zostały zakwestionowane w związku z podejrzeniem, iż mogą one być uznane za zbieżne z poniżej przytoczonym postanowieniem wpisanym do rejestru.

Postanowienie przytoczone poniżej, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 15 lutego 2006 r. sygn. akt XVII Amc 30/05, a do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wpisane w dniu 5.06.2007r. pod numerem 1178. W sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Forminx Finance Sp. z o. o. w Warszawie, Sąd uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu:

„FF zastrzega sobie prawo do odstąpienia i postawienia pożyczki w stan natychmiastowej wymagalności w przypadku gdy: Pożyczkobiorca podjął działania mające na celu pomniejszenie swojej wypłacalności lub obniżyła się wartość prawnego zabezpieczenia pożyczki i Pożyczkobiorca nie uzupełnił go w terminie wskazanym przez "FF".

Postanowienie o treści jak poniżej, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 15 lutego 2006 r. sygn. akt XVII Amc 30/05, a do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wpisane w dniu 5.06.2007r. pod numerem 1177. W sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Forminx Finance Sp. z o. o. w Warszawie, Sąd uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu:

"FF na bieżąco analizuje wysokość i rodzaj przyjętego prawnego zabezpieczenia spłaty pożyczki. W przypadku uznania, że jest ono niewystarczające z uwagi na pogorszenie się sytuacji ekonomiczno - finansowej Pożyczkobiorcy lub obniżenia się realnej wartości prawnego zabezpieczenia, FF jest uprawniony do żądania dodatkowego zabezpieczenia, zaś Pożyczkobiorca zobowiązany jest to żądanie spełnić pod rygorem odstąpienia "FF" od umowy i postawienia pożyczki w stan natychmiastowej wymagalności".

W opinii Sądu, „pozostawiając spółce dowolność w uznaniu („w przypadku uznania”) czy wysokość i rodzaj zabezpieczenia spłaty pożyczki jest niewystarczająca oraz dowolność uznania czy sytuacja ekonomiczno-finansowa konsumenta pogorszyła się na tyle aby żądać dodatkowego zabezpieczenia pożyczki narusza art. 385³ pkt 9 k.c.”

W punktu II.2 sentencji decyzji Bankowi został postawiony zarzut stosowania postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.

§ 9 pkt 1 umowy „Bank może wypowiedzieć Umowę kredytu w całości lub części z zachowaniem 30 – dniowego okresu wypowiedzenia z powodu:

- 2) utraty przez Kredytobiorcę zdolności kredytowej,
- 3) zagrożenia terminowej spłaty kredytu z powodu pogorszenia się sytuacji finansowej lub majątkowej Kredytobiorcy,
- 4) znacznego obniżenia się realnej wartości złożonego zabezpieczenia lub utraty tego zabezpieczenia,
- 5) naruszenia przez Kredytobiorcę warunków Umowy lub Regulaminu” (Karta nr 88).

§ 27 pkt 2 Regulaminu „Bank może wypowiedzieć Umowę kredytu w całości lub części z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia z powodu:

2. utraty przez Kredytobiorcę zdolności kredytowej
3. zagrożenia terminowej spłaty kredytu z powodu pogorszenia się sytuacji finansowej lub majątkowej Kredytobiorcy
4. znacznego obniżenia się realnej wartości złożonego zabezpieczenia lub utraty tego zabezpieczenia
5. naruszenia przez Kredytobiorcę warunków Umowy kredytu lub Regulaminu”.

§ 27 pkt 1 ppkt 2 Regulaminu „W przypadku stwierdzenia zagrożenia terminowej spłaty kapitału i/lub odsetek na warunkach określonych w Umowie kredytu lub znacznego obniżenia się realnej wartości złożonego zabezpieczenia Bank może odpowiednio wypowiedzieć Umowę kredytu w całości lub w części.” (Karta nr 80).

Postanowienie zostało zakwestionowane w związku z podejrzeniem, iż może być ono uznane za zbieżne z poniżej przytoczonym postanowieniem wpisanym do rejestru.

Postanowienie o tożsamej treści jak wskazane powyżej, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 29.12.2004r. sygn. akt XVII Amc 92/03, a do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wpisane w dniu 22.02.2005r. pod numerem 268. W sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Kredyt Bank S.A. w Warszawie, Sąd uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu:

„Bank może wypowiedzieć umowę kredytu w całości lub w części, w szczególności z powodu: 1) niesplacenia w terminie należności, o których mowa w § 13 ust. 1, 2) zagrożenia terminowej spłaty kredytu z powodu złej sytuacji finansowo majątkowej Kredytobiorcy, 3) znacznego obniżenia się realnej wartości złożonego zabezpieczenia lub utraty tego zabezpieczenia, 4) niedotrzymania innych warunków umowy kredytu”.

Postanowienie o tożsamej treści jak wskazane powyżej, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 23.05.2005r. sygn. akt XVII Amc 29/05, a do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wpisane w dniu 29.11.2005r. pod numerem 574. W sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Mariuszowi Patrowicz – „Pro-Invest Finance & Inwestycje” w Warszawie, Sąd uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu:

„Pro-Invest F & I” zastrzega sobie prawo odstąpienia od umowy w całości lub w części i postawienia pożyczki w stan natychmiastowej wykonalności w przypadku, gdy: a) Pożyczkobiorca naruszył istotne postanowienia umowy; d) Sytuacja ekonomiczno-finansowa Pożyczkobiorcy pogorszyła się w sposób znaczny; f) Pożyczkobiorca naruszył jakiegokolwiek inne postanowienie umowy albo przepis prawa w zakresie objętym jej treścią, w szczególności w przypadku: - zaniechania poinformowania „Pro-Invest F & I” o zamiarze zaciągnięcia pożyczek lub kredytów, bądź udzielenia poręczeń lub zaciągnięcie innych zobowiązań i podjęcie innych decyzji mających istotny wpływ na sytuację ekonomiczno finansową Pożyczkobiorcy.

Postanowienie o treści jak poniżej, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 15 lutego 2006 r. sygn. akt XVII Amc 30/05, a do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wpisane w dniu 5.06.2007r. pod numerem 1174. W sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Forminx Finance Sp. z o. o. w Warszawie, Sąd uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu:

"Forminx Finance zastrzega sobie prawo odstąpienia od umowy w całości lub części i postawienia pożyczki w stan natychmiastowej wykonalności w przypadku gdy:

*a) Pożyczkobiorca naruszył istotne postanowienia umowy,
d) Sytuacja ekonomiczno - finansowa Pożyczkobiorcy pogorszyła się w sposób znaczny,
f) Pożyczkobiorca naruszył jakiegokolwiek inne postanowienie umowy albo przepis prawa w zakresie objętym jej treścią w szczególności w przypadku - zaniechania poinformowania "FF" o zamiarze zaciągnięcia pożyczek lub kredytów, bądź udzielenia poręczeń lub zaciągnięcie innych zobowiązań i podjęcie innych decyzji mających istotny wpływ na sytuację ekonomiczno - finansową Pożyczkobiorcy".*

Sąd w ww. wyroku stwierdził, iż „postanowienie te narusza art. art. 385³ pkt 9, 14 i 21 k.c. pozwalając spółce na dowolną interpretację co do tego czy i w jakim zakresie nastąpiło naruszenie istotnych postanowień umowy, co do tego czy pogorszenie sytuacji ekonomiczno – finansowej konsumenta jest według spółki znaczne, przyznając spółce prawo do stwierdzenia jaki „inne” nieokreślone we wzorcu postanowienia tak dotkliwej dla konsumenta sankcji jaką jest odstąpienie od umowy i postawienie pożyczki w stan natychmiastowej wykonalności.

Zaniechanie przez konsumenta poinformowania spółki już o samym zamiarze zaciągnięcia pożyczek, kredytów itd. uznać należy za kształtujące prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, skutkiem zamiaru nie może być wypowiedzenie jakiegokolwiek umowy, tym bardziej skutku takiego nie można stosować w przypadku zaniechania poinformowania o zamiarze podjęcia przez konsumenta decyzji w sprawach finansowych.”

Sąd w powyżej przytoczonym uzasadnieniu wyroku stwierdził, iż bezprawne jest uprawnienie przedsiębiorcy do dowolności uznaniu zaistniałych okoliczności i podejmowania odpowiednich decyzji.

W ocenianej sytuacji do umów zawieranych przez Bank zastosowanie ma Prawo bankowe, które szczegółowo określa obowiązki, co do oceny sytuacji finansowej konsumentów.

Zgodnie z art. 70 ust. 1 Prawa bankowego, Bank uzależnia przyznanie kredytu od zdolności kredytowej kredytobiorcy. Przez zdolność kredytową rozumie się zdolność do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w terminach określonych w umowie. Kredytobiorca jest obowiązany przedłożyć na żądanie banku dokumenty i informacje niezbędne do dokonania oceny tej zdolności.

Natomiast art. 74 prawa bankowego stanowi, iż w czasie obowiązywania umowy kredytu kredytobiorca jest obowiązany przedstawić - na żądanie banku - informacje i dokumenty

niezbędne do oceny jego sytuacji finansowej i gospodarczej oraz umożliwiające kontrolę wykorzystania i spłaty kredytu.

Art. 75. 1 Prawa bankowego stanowi, iż w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu albo w razie utraty przez kredytobiorcę zdolności kredytowej bank może obniżyć kwotę przyznanego kredytu albo wypowiedzieć umowę kredytu.

Tym samym Prawo bankowe określa szczegółowo działania, które może podejmować Bank w celu zapewnienia realizacji umowy kredytu.

Postawiony Bankowi zarzut dotyczy stosowania tożsamyh postanowień z wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Postanowienia wpisane do rejestru zostały uznane za bezprawne z uwagi na dowolność interpretacji zaistniałych okoliczności i zaniechań konsumenta, na podstawie, której przedsiębiorca mógł podejmować decyzje o tak dotkliwej dla konsumenta sankcji, jaką jest odstąpienie od umowy i postawienie pożyczki w stan natychmiastowej wykonalności. W sprawie klauzuli stosowanej przez Kredyt Bank zarzut dotyczył sformułowania „w szczególności”. Wyrażenie to umożliwiało Bankowi dowolne rozszerzanie zakresu okoliczności uprawniających do wypowiedzenia umowy.

Natomiast w ocenianym przypadku Bank w sposób jednoznaczny określił okoliczności uprawniające go do podejmowania konkretnych określonych w warunkach umowy decyzji.

Na podstawie powyższej analizy, organ antymonopolowy stwierdził, iż kwestionowane w niniejszym postępowaniu klauzule nie są tożsame z wpisanymi do rejestru. Biorąc pod uwagę przesłanki podane w powyższym uzasadnieniu, organ antymonopolowy stwierdził, iż brak jest podstaw do stwierdzenia, iż stosowana praktyka w zakresie objętym postępowaniem jest bezprawna.

W związku z faktem, że nie zaistniała przesłanka bezprawności działań, organ antymonopolowy uznał za zasadne umorzyć postępowanie.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt II sentencji decyzji.

III. Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy antymonopolowej, Prezes Urzędu może skorzystać z uprawnienia do nałożenia na przedsiębiorcę stosującego praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów kary pieniężnej w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Kara taka może być nałożona bez względu na to, czy przedsiębiorca dopuścił się naruszenia celowo, czy też nieumyślnie. Stosownie do art. 111 ustawy antymonopolowej przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, w tym kar określonych w art. 106 tej ustawy, należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

W pkt I sentencji decyzji stwierdzono stosowanie przez przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów opisanych szczegółowo powyżej. Praktyki te polegały na zawieraniu umów o kredyt konsumencki, których warunki nie odpowiadały wymogom stawianym przez ustawę o kredycie konsumenckim. Dodatkowo postawiono zarzut posługiwania się w umowach zawieranych z konsumentami postanowieniami wzorca umowy uznanymi przez SOKiK za niedozwolone co jest bezprawne. Konsekwencją stosowania powyższych praktyk jest naruszenie ekonomicznych interesów konsumentów. Dodatkowo stosowanie zakwestionowanych postanowień w praktyce umożliwia przysporzenie Bankowi dodatkowych korzyści finansowych.

Dokonując wyliczenia kary, organ antymonopolowy wziął pod uwagę osiągnięty przez przedsiębiorcę w roku 2007 przychód. Przedmiotowy przychód wyniósł 7 752 961,55 zł. Szacowana w oparciu o ww. dane maksymalna kara, jaka mogłaby zostać w niniejszym przypadku nałożona, to 775 296,155 zł (Karty nr 23-24).

Kara nakładana przez Prezesa Urzędu na przedsiębiorcę, który dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów służy podkreśleniu naganności ocenianego zachowania. Zawodowy (profesjonalny) charakter świadczenia usług wymaga prowadzenia działalności w sposób zapewniający poszanowanie dobrych obyczajów oraz słuszych interesów konsumentów, co wiąże się z respektowaniem obowiązujących przepisów prawa. Przedsiębiorca, jako podmiot o wieloletnim doświadczeniu, powinien wiedzieć, że określając warunki umowne nie może stosować klauzul uznanych przez SOKiK za abuzywne, a także sporządzać treści umów w sposób sprzeczny z ustawą o kredycie konsumenckim, ani w inny sposób godzić w interesy słabszych uczestników rynku, jakimi są konsumenci.

Decydując o nałożeniu kary i jej wysokości wzięto pod uwagę wszystkie ww. okoliczności, jak i możliwości finansowe przedsiębiorcy. Orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość dla uczestnika niniejszego postępowania, tak aby jej nałożenie skutkowało w przyszłości zapobieżeniem zaistnienia podobnych sytuacji.

Powyższe okoliczności uzasadniają nałożenie na przedsiębiorcę kary, o jakiej mowa w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy antymonopolowej.

Z drugiej strony należy też podkreślić wymiar edukacyjny i wychowawczy zastosowanego środka oraz wyrazić nadzieję, że odniesie on spodziewany skutek na przyszłość. Za zastosowaniem kary w wysokości oznaczonej w tej decyzji przemawia też fakt, że możliwość nakładania kar pieniężnych na przedsiębiorców, którzy dopuścili się naruszenia zbiorowych interesów konsumentów Prezes Urzędu posiada dopiero od niedawna, gdyż od 21.04.2007r. W związku z tym ponownie należy zwrócić uwagę na wymiar edukacyjny stosowanej sankcji. Niniejsza kara powinna też stanowić przestrożę dla przedsiębiorcy na przyszłość. Poza wymiarem indywidualnym kary, należy zwrócić uwagę na jej wymiar ogólny, funkcję odstrasżającą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku. Funkcja edukacyjna jest w niniejszym przypadku także w wymiarze ogólnym szczególnie istotna, gdyż jak wskazano powyżej kary za stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów nakładane w tym trybie stanowią nowość w polskim porządku prawnym.

W świetle powyższych okoliczności wysokość kary ustalono na poziomie 10 000 zł (słownie złotych: dziesięć tysięcy), tj. 1,3% kary maksymalnej. Co stanowi również około 0,13% przychodu uzyskanego w roku 2007r. z tytułu prowadzonej działalności.

W ocenie Prezesa Urzędu kara wymierzona w tej wysokości jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Prezes Urzędu, kierując się potrzebą zdecydowanego przeciwdziałania stosowaniu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów uznał, że orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość dla uczestnika niniejszego postępowania. W tym przypadku kara powinna spełnić jednak przede wszystkim funkcję prewencyjną i wychowawczą, tak aby zapobiec w przyszłości naruszeniom przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie III sentencji.

IV. Na podstawie art. 77 ust. 1 ustawy antymonopolowej, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca lub związek przedsiębiorców, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 80 ustawy antymonopolowej, organ antymonopolowy rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

Postępowanie przeciwko Bankowi Spółdzielczemu w Wodzisławiu Śl. w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, zostało wszczęte z urzędu. Na podstawie ustaleń dokonanych w trakcie postępowania w punkcie I decyzji stwierdzone zostało naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej. Kosztami niniejszego postępowania dla organu antymonopolowego, są wydatki w wysokości 56 zł związane z korespondencją prowadzoną z przedsiębiorcą. W związku z powyższym organ antymonopolowy postanowił obciążyć przedsiębiorcę kosztami postępowania w wysokości 56 zł (słownie złotych: pięćdziesiąt sześć).

Wobec powyższego orzeka się jak w punkcie IV sentencji decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie

– Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie IV niniejszej decyzji, stosownie do art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z 479²⁸ § 1 pkt 2 Kpc, należy wnieść zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

Dyrektor Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach
Maciej Fragsztajn